

записки Університету економіки та права «КРОК»: Серія «Економіка». – К., 2010. – Вип. 22. – С. 28-33.

8. Дзюблюк О. Стратегія монетарної політики Національного банку України та її вплив на економічний розвиток [текст] / О. Дзюблюк // Вісник НБУ, 2008. – № 1. – С. 8-15.

9. Мороз А. М. Центральний банк і грошово-кредитна політика: підручник [текст] / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; за ред. Мороза А. М. і Пуховкіної М. Ф. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.

10. Степанюк Є. В. Ризики кредитної експансії в Україні на досвіді країн центральної та східної Європи [текст] / Є. В. Степанюк // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 2 (25).

11. Румик І. І. Вдосконалення системи грошового обігу в Україні [текст] / І. І. Румик // «Вчені записки Університету економіки та права «КРОК»: Серія «Економіка». – К., 2010. – Вип. 22. – С. 66-74.

12. Шевчук В. Вплив передбачуваних і непередбачуваних компонент пропозиції грошової маси на динаміку промислового виробництва та інфляції [текст] / В. Шевчук // Вісник НБУ, 2008. – № 6. – С. 8-14.

13. Тарасов В. Влияние процентной политики на реальный сектор экономики [Електронний ресурс] / В. Тарасов // Банкаускі веснік. – 2003. – Кастрычнік. – Режим доступу : <http://www.nbrb.by/bv/articles/602.pdf>

14. Чікіта І. Еластичність попиту на кредити як фактор підвищення впливу банківської системи на економічне зростання [текст] / І. Чікіта // Вісник НБУ, 2013. – № 8. – С. 52-56.

15. Майборода Р. Є. Регресія: лінійні моделі: навчальний посібник [текст] / Р. Є. Майборода – К., Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2007. – 296 с.

16. Мировой атлас данных [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knoema.ru/WBWDIGDF2015Aug/world-development-indicators-wdi-september-2015?action=export>

УДК 331.526

О.С. Лисюк

*аспірант кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний аграрний університет*

Особенности регионального рынка труда Винниччины

У статті розглянуто деякі проблеми зайнятості населення Винниччини на тлі загальнонаціональних. Запропоновано підхід до систематизації заходів з підвищення рівня зайнятості.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, безробіття, заходи стимулювання зайнятості населення.

А.С. Лысюк

*аспирант кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет*

Особенности регионального рынка труда Винниччины

В статье рассмотрены некоторые проблемы занятости населения Винниччины на фоне общенациональных. Предложен подход к систематизации мероприятий по повышению уровня занятости населения.

Ключевые слова: рынок труда, занятость, безработица, мероприятия по стимулированию занятости населения.

O.S. Lysiuk
Postgraduate Student
Agrarian Management Department
Vinnitsia National Agrarian University

Peculiarities of Vinnytsia regional labor market

The article considers some employment problems of the Vinnytsia region population on the background of national employment problems. An approach to the systematization of measures to increase the employment rate of the population is proposed.

Keywords: labor market, employment, unemployment, measures to promote employment.

Постановка проблеми

Ринок праці є важливим елементом національної економіки, на якому робоча сила є товаром, об'єктом власності особливого ваду. Однак функціонування ринку праці передбачає складну систему регулювання та соціального захисту населення. Найважливішими макроекономічними індикаторами економіки України є рівень зайнятості населення. Більшість із економістів схиляються до думки, що зайнятість оцінюється за кількістю людей, які мають роботу, що приносить їм дохід у грошовій чи інших формах.

Зайнятість населення забезпечується державою шляхом проведення активної соціально-економічної політики, спрямованої на задоволення потреби в добровільному виборі виду діяльності та стимулювання нових робочих місць і розвитку підприємництва [1, с. 231].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема зайнятості аналізується в працях багатьох вітчизняних учених, таких як О.М. Алімов, М.І. Долішній, С.І. Бандура [1], О.А. Грішнікова [2], С.М. Лихолат, Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор [3], Г.Ю. Швидка [2]. Згадані науковці досліджували питання зайнятості та ринок праці здебільшого на рівні економіки в цілому, меншою мірою аналізуючи питання регіонального розвитку.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Важливою частиною вище зазначеної проблеми є дослідження стану та особливостей функціонування регіональних ринків праці та ідентифікація наявних проблем цих ринків і чинників їх розвитку в сучасних умовах. Визначення економічних індикаторів оцінки процесів зайнятості та безробіття, що притаманні регіональним ринкам праці. В цій роботі планується дослідити ринок праці на прикладі ринку Вінниччини, оцінити рівень зайнятості населення цього регіону за галузями та сферами економічної діяльності і визначити можливі шляхи покращення ситуації у сфері зайнятості.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження регіонального ринку праці на прикладі ринку Вінниччини, оцінювання рівня зайнятості за галузями та визначення можливих шляхів оптимізації зайнятості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Соціальна сутність зайнятості відображає потребу людини в самовираженні, а також задоволенні матеріальних потреб через дохід, отриманий за працю. Від-

повідно до Закону України «Про зайнятість населення» до зайнятого населення належать громадяни нашої країни, які проживають на її території на законних підставах, а саме:

- працюючі за наймом на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, міжнародних та іноземних організаціях в Україні та за кордоном;
- самостійно забезпечені роботою, включно з підприємцями, особами, зайнятими індивідуальною трудовою діяльністю, творчою діяльністю, членами кооперативів, фермерами та членами родин, які беруть участь у виробництві;
- обрані, призначені або затверджені на оплачувану посаду в органах державної влади, чи в суспільних об'єднаннях;
- призвані на службу в Збройних силах, прикордонних, внутрішніх, залізничних військах, органах безпеки та внутрішніх справ;
- зайняті професійною підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації з відривом від виробництва, навчанням у денних загальноосвітніх школах, середніх спеціальних і вищих навчальних закладах;
- зайняті вихованням дітей, доглядом за хворими, інвалідами та громадянами похилого віку;
- працюючі громадяни інших держав, які тимчасово перебувають в Україні і виконують функції, не пов'язані із забезпеченням діяльності посольств і місій [2, с. 163].

Диференціація регіональних ринків праці спричинена нерівномірністю соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема обсягами наявного ресурсного та виробничого потенціалів і ефективністю його використання. Це зумовлює різні можливості щодо врегулювання попиту і пропозиції робочої сили, породжує регіональні диспропорції за показниками безробіття.

У Вінницькій області вирішення проблеми зайнятості є важливою складовою регіональної політики та регіонального розвитку. Галузевий розріз працевлаштування та його динаміку в області подано в таблиці. За даними таблиці, кількість працевлаштованих різко скоротилась у 2009 та у 2013 роках. Це було спричинено економічними кризами. Спаду зазнали всі галузі, однак найбільше – добувна й переробна промисловість, будівництво, транспорт і зв'язок, операції з нерухомістю і навіть торгівля. Найменшого скорочення зазнала соціальна сфера, а саме освіта та охорона здоров'я.

Зайнятість у сільському господарстві, яка могла б стати домінуючою в розвитку регіону, також не стала. Чисельність зайнятих у цій галузі зросла на 1957 осіб за 3 роки, що становить 18%. Для покращення ситуації у сфері зайнятості Вінницького регіону необхідно передбачити заходи з формування динамічного та гнучкого ринку праці, підвищення рівня його інституціоналізації та організованості. Для цього варто створити розгалужену мережу інститутів ринку праці, поліпшити її фінансування, кадрове та інформаційне забезпечення. Регулювання праці доречно здійснювати за такими принципами [3]:

- забезпечення рівних можливостей усім громадянам у реалізації права на працю і вільний вибір виду діяльності;
- сприяння ефективній зайнятості, що запобігає безробіттю, створення нових робочих місць та умов для розвитку підприємництва;
- створення умов для трудової мобільності, формування орієнтації людей на безперервне вдосконалення професійної майстерності, готовність до перенавчання в разі необхідності.

У Вінницькій області є величезні можливості для підвищення рівня зайнятос-

Динаміка працевлаштування не зайнятих трудовою діяльністю громадян за видами економічної діяльності

	Усього працевлаштовано	у тому числі										
		Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	Промисловість	з неї			Будівництво	Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку	Діяльність транспорту та зв'язку	Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг і надання послуг підприємцям	Освіта	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги
				Добувна промисловість	Переробна промисловість	Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води						
2004	41468	11376	12437	333	11377	727	1339	6569	268	1892	1225	1893
2005	44121	12902	12969	222	12122	625	1242	7251	409	1782	1439	1586
2006	46291	14559	13231	317	12248	666	1377	7723	520	1999	1389	1581
2007	46713	15767	12849	412	11802	635	1386	7580	520	1986	1389	1471
2008	46530	17189	10581	248	9557	776	1418	8215	513	2150	1177	1506
2009	30648	12226	6637	119	5857	661	917	4560	406	1046	1150	1106
2010	32628	10807	6985	167	6267	551	1003	6833	495	1405	1298	971
2011	34409	12408	7389	209	6627	553	1108	5934	483	1308	1350	1349
2012	34475	12764	7610	192	6848	570	1109	4955	625	1241	1445	1402
2013	20404	13577	7274	188	6877	563	988	4556	612	1332	1690	1256

Джерело: [4]

ті шляхом розвитку приватного підприємництва, малого та середнього бізнесу, сфери послуг, фермерства та всієї ринкової інфраструктури. Державна політика зайнятості населення залежить від темпів і характеру ринкових перетворень. Вона передбачає систему адаптації різних категорій незайнятого населення до вимог ринку праці, а також систему соціального захисту безробітних та осіб з обмеженою конкурентоспроможністю.

За даними Держкомстату, чисельність зайнятого населення Вінницької області віком 15-70 років за 2014 р. зменшилася порівняно з 2013 р. на 6,1% і становила 661,6 тис. осіб. Рівень зайнятості населення зменшився з 59,6% до 56,3% (середній по Україні – 56,6%). Рівень безробіття економічно активного населення, визначений за методологією Міжнародної організації праці, збільшився з 8,4% до 10,5% (середній по Україні – 9,3%), у тому числі населення працездатного віку – з 9,2% до 11,1% (середній по Україні – 9,7%) [8].

Ситуація з зайнятістю у Вінницькій області є значно гірша ніж в середньому

по Україні. З цього можна зробити висновок, що в області переважає населення пенсійного віку та існують перешкоди для активного розвитку ринку праці в регіоні.

Частина підприємств продовжує запроваджувати режим неповної зайнятості працівників. За 2014 р. кількість працівників, які перебували у відпустках без збереження заробітної плати, становила 1,9 тис. осіб, або 0,6% середньооблікової кількості штатних працівників. Кількість працівників, які працювали в режимі скороченого робочого дня (тижня), становила 31,2 тис. осіб, або 10,5% середньооблікової кількості штатних працівників.

Державне регулювання зайнятості населення повинно спиратися на такі заходи:

- сприяння ефективній зайнятості, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць на державних підприємствах і забезпечення умов для розвитку підприємництва;
- добровільність громадян щодо вибору сфери діяльності й робочого місця;
- дотримання комплексності заходів з регулювання зайнятості населення;
- підтримка працездатних громадян у працездатному віці, які потребують соціального захисту;
- забезпечення заходів запобіжного характеру з регулювання зайнятості населення та відтворення робочих місць;
- гарантування зайнятості, шляхом збереження робочих місць і модернізації професійних компетентностей.

Потребує вдосконалення система інформації щодо вакансій, передусім завдяки створенню інтегрованої бази даних, що містила б інформацію про потребу підприємств у кадрах за професіями та кваліфікаційними розрядами, а також дані про кількість наявних і необхідних робочих місць за категоріями персоналу [3, с. 276]. Слід поліпшити інформаційне обслуговування молодіжного сектору ринку праці шляхом періодичної підготовки та доведення до учнів і студентів інформації про потребу підприємств у робочій силі, необхідність продовжувати навчання та одержання професії, конкурентоспроможної на ринку праці, проводити спеціалізовані (галузеві) та регіональні (міжгалузеві) ярмарки вакансій, забезпечувати розвиток ринку профорієнтаційних послуг для молоді (інформаційних, діагностичних, консультативних тощо).

Висновки

Метою державних і регіональних програм зайнятості є сприяння зайнятості населення, задоволення потреб громадян у праці.

Державні й територіальні програми зайнятості населення повинні бути спрямовані на:

- попередження зростання рівня безробіття і його зниження шляхом підвищення економічної зацікавленості підприємств і організацій у створенні додаткових робочих місць, переважно з гнучкими формами зайнятості;
- удосконалення системи відтворення робочої сили одночасно зі збільшенням кількості робочих місць, поліпшенням професійної орієнтації, підвищенням кваліфікації працівників та ефективності використання трудових ресурсів;
- захист безробітних та їхніх сімей від негативних наслідків безробіття і забезпечення зайнятості громадян, які потребують соціального захисту та не спроможні конкурувати на ринку праці;
- формування кадрової, матеріальної, інформаційної, статистичної, фінансової та науково-методичної бази державної служби зайнятості;

- заходи сприяння зайнятості населення, яке проживає в сільській місцевості.

У програмах, розроблених в Україні, містяться конкретні заходи щодо створення відповідного правового, організаційного та методичного забезпечення політики зайнятості за такими напрямками:

- формування механізму диференційованого підходу до збереження робочих місць;

- створення механізмів реалізації політики зайнятості в загальнонаціональних програмах (зокрема, програмах громадських робіт, сприяння зайнятості молоді, відродження села тощо);

- регулювання трудової міграції;

- забезпечення додаткових гарантій зайнятості окремим категоріям громадян;

- сприяння професійній мобільності;

- розвиток соціально-трудова відносин;

- удосконалення інформаційно-статистичної бази щодо розвитку ринку праці;

- сприяння зайнятості шляхом розвитку соціального партнерства [3, с. 279].

Для покращення ситуації на ринку праці необхідно вдосконалити роботу регіональних служб зайнятості, поліпшити їх кадрове і технічне забезпечення, запровадити єдину інформаційну систему обліку та розподілу трудових ресурсів і вільних робочих місць, створити мережу навчальних центрів, які займалися б якісною професійною підготовкою дорослого населення, активізувати пошук нової роботи безробітними.

Доцільно сприяти розширенню сфери застосування праці в сільській місцевості, розвитку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, підприємств торгівлі та побуту. Необхідними є підтримка і розвиток малих підприємств, підвищення рівня самозайнятості населення регіонів, що, не потребуючи високих затрат, створює додаткові робочі місця. Регіональні програми занятості повинні мати носити характер інвестиційних програм зайнятості. Вони повинні перетворитися з програми боротьби з безробіттям на комплексні програми стимулювання зайнятості.

Література

1. *Килин О. В.* Зайнятість населення та його особливості в Україні / О. В. Килин // Український державний лісотехнічний університет. – 2008. – № 15.2 – С. 230-233.

2. *Швидка Г. Ю.* Регіональні особливості ринку праці України / Г. Ю. Швидка // Проблеми ринку праці. – 2010 – № 1. – С. 160-167.

3. *Лихолат С. М.* Зайнятість населення як основний показник економічного розвитку України / С. М. Лихолат // Український державний лісотехнічний університет. – 2007. – № 17.8. – С. 275-279.

4. Основні показники ринку праці (2002-2013 рр.) – статистична інформація – Ринок праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

5. Закон України «Про зайнятість населення» від 4 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

6. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до статті 26 Закону України «Про зайнятість населення» від 3 червня 2014 р. №2883 // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1297-18>

7. Закон України «Про оплату праці» від 20 квітня 1995 р. № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95>

8. Економічна активність населення Вінницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/2010-11-23-13-52-20/253--2015-/3185-2015-04-01-11-49-19.html>